

Våldsbrott och brottsoffer

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet 21 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2009. De behandlade yrkandena rör våldsbrott och brottsoffer och tar bl.a. upp frågor om brottskadeersättning samt hjälp och stöd i olika former till brottsoffer. Av dessa yrkanden behandlas 7 förenklat, eftersom samma eller i huvudsak samma frågor har behandlats av riksdagen tidigare under valperioden.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden och hänvisar bl.a. till pågående utrednings- och beredningsarbete.

I betänkandet finns 3 reservationer och 3 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning	5
Utskottets överväganden	6
Vålds- och brottsoffer – övergripande frågor	6
Motioner	6
Bakgrund	6
Myndigheternas insatser	9
Skadestånd och brottsskadeersättning	11
Brottsofferfonden	13
Besöksförbud	14
Motioner som bereds förenklat	14
Reservationer	16
1. Uppdrag till Brottsoffermyndigheten, punkt 1 (s, v, mp)	16
2. Handlingsprogram för hälso- och sjukvårdens omhändertagande av barn som fallit offer för sexuella övergrepp, punkt 3 (s, v, mp)	17
3. Besöksförbud till skydd för juridiska personer eller enheter, punkt 10 (s, v, mp)	18
Särskilda yttranden	19
1. Motioner som bereds förenklat, punkt 6 (s)	19
2. Motioner som bereds förenklat, punkt 6 (v)	19
3. Motioner som bereds förenklat, punkt 6 (mp)	19
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	20
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2009	20
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 11	23

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Uppdrag till Brottsoffermyndigheten

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ju337 yrkande 17.

Reservation 1 (s, v, mp)

2. Brottsofferombudsman

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ju416.

3. Handlingsprogram för hälso- och sjukvårdens omhändertagande av barn som fallit offer för sexuella övergrepp

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ju427 yrkande 23.

Reservation 2 (s, v, mp)

4. Polisens närvaro på sjukhus

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ju326.

5. Ersättning till vårdnadshavare

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ju359 yrkande 1.

6. Information till målsägande

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ju359 yrkande 2.

7. Brottskadeersättning

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ju295 yrkande 3.

8. Skadestånd

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Ju345 yrkande 2, 2009/10:Ju356, 2009/10:Ju359 yrkande 3 och 2009/10:Ju367.

9. Brottsofferfonden

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Ju295 yrkande 2 och 2009/10:Ju349.

10. Besöksförbud till skydd för juridiska personer eller enheter

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ju229.

Reservation 3 (s, v, mp)

11. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 19 januari 2010

På justitieutskottets vägnar

Thomas Bodström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Thomas Bodström (s), Inger Davidson (kd), Henrik von Sydow (m), Krister Hammarbergh (m), Margareta Persson (s), Ulrika Karlsson i Uppsala (m), Johan Linander (c), Elisebeht Markström (s), Johan Pehrson (fp), Karl Gustav Abramsson (s), Inge Garstedt (m), Christer Adelsbo (s), Helena Bouveng (m), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s), Otto von Arnold (kd) och Mehmet Kaplan (mp).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet 21 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2009. De behandlade yrkandena rör våldsbrott och brottsoffer och tar bl.a. upp frågor om brottskadeersättning samt hjälp och stöd i olika former till brottsoffer. Av dessa yrkanden behandlas 7 förenklat, eftersom samma eller i huvudsak samma frågor har behandlats av riksdagen tidigare under valperioden.

Utskottets överväganden

Vålds- och brottsoffer – övergripande frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om uppdrag till Brottsoffermyndigheten att se över hur kommunerna lever upp till sitt ansvar när det gäller brottsutsatta, inrättandet av en brottsofferombudsman och framtagandet av en handbok och ett nationellt handlingsprogram för hälso- och sjukvårdens omhändertagande av barn som fallit offer för sexuella övergrepp.

Jämför reservationerna 1 (s, v, mp) och 2 (s, v, mp).

Motioner

I motion Ju337 (v) yrkande 17 anför motionärerna att Brottsoffermyndigheten bör ges i uppdrag att se över hur kommunerna lever upp till sitt ansvar när det gäller brottsutsatta samt lämna förslag till åtgärder.

I motion Ju416 (kd) anføres att en tjänst som brottsofferombudsman bör inrättas.

I motion Ju427 (s) yrkande 23 anføres att Nationellt centrum för kvinnofrid, som tidigare fått i uppdrag att ta fram en handbok för omhändertagandet av vuxna sexualbrottsoffer, även bör ges i uppdrag att ta fram en motsvarande handbok och ett nationellt handlingsprogram för hälso- och sjukvårdens omhändertagande av barn som fallit offer för sexuella övergrepp.

Bakgrund

I budgetpropositionen för 2010 anför regeringen (prop. 2009/10:1, utg.omr. 4) bl.a. följande. Regeringen fullföljer nu satsningen på rättsväsendet för att öka den polisiära närvaron, säkerställa en effektiv åklagarverksamhet, värna kvaliteten i den dömande verksamheten, säkerställa en effektiv kriminalvård och stärka brottsofferperspektivet i hela rättskedjan. Rättsväsendets myndigheter måste ha ett tydligt brottsofferperspektiv och verka för att brottsoffren upplever att deras behov av stöd och hjälp möts. Barn och ungdomar som utsatts för brott är beroende av att vuxna förstår och agerar. Brottsutsatta barn och ungdomar måste tidigt få stöd och hjälp till upprättelse. Det är viktigt att rättsväsendets myndigheter är medvetna om barns särskilda utsatthet och behov samt att de åtgärder myndigheterna vidtar utgår från detta. Även andra utsatta grupper såsom personer med funktionsnedsättning kräver särskild uppmärksamhet.

Kommunerna har enligt socialtjänstlagen (2001:453) ett ansvar för att brottsoffer får den hjälp och det stöd som de behöver. Den 1 juli 2007 skärptes 5 kap. 11 § socialtjänstlagen så att socialnämndens åliggande att ge brottsoffer stöd och hjälp framgår tydligare. Lagändringen syftade till att tydliggöra kommunens ansvar för att ge stöd och hjälp till brottsoffer. Ändringarna innebär bl.a. att kommunen ska, i stället för som tidigare bör, särskilt beakta att våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld kan vara i behov av stöd och hjälp.

Socialstyrelsen har i december 2009 utfärdat allmänna råd i vilka ges rekommendationer till stöd för socialnämndens verksamhet enligt socialtjänstlagen som rör kvinnor som är eller varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående samt barn som bevittnat våld eller andra övergrepp mot närstående vuxna (SOSFS 2009:22).

Länsstyrelsen ansvarade fram till den 31 december 2009 för tillsyn och uppföljning av insatser inom socialtjänstlagen (2001:453). Från och med den 1 januari 2010 tar Socialstyrelsen över ansvaret för frågorna (prop. 2008/09:160, bet. 2008/09:SoU11, rskr. 2008/09:259).

Socialstyrelsen och länsstyrelserna har tillsammans 2008–2009 genomfört en nationell tillsyn av socialtjänstens arbete med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld. Tillsynen har genomförts i 80 av landets kommuner. Tillsynen visar att allvarliga brister finns men också att utvecklingen går åt rätt håll i många kommuner (Våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld – Alla kommuners ansvar).

Brottsoffermyndigheten har i enlighet med vad som föreslogs i betänkandet En översyn av Brottssoffermyndigheten (SOU 2004:61), i samverkan med andra berörda aktörer som Rikspolisstyrelsen, Domstolsverket, Åklagarmyndigheten, Socialstyrelsen och Brottsförebyggande rådet, tagit fram ett nationellt samordningsprogram för brottsofferfrågor. Syftet är att föreslå hur samordningen av brottsofferfrågor ska bedrivas på lokal och central nivå. Samordningsprogrammet presenterades under 2007. Den framtagna modellen är tänkt att på ett flexibelt sätt ta till vara de regionala förutsättningar som finns och som bidrar till att sprida särskilt goda verksamheter och arbetssätt. Förslaget innebär att Brottssoffermyndigheten ska ha ansvar för att samordning kommer till stånd. Myndigheten ska anställa samordnare som ska arbeta på regional nivå. Det nationella samordningsprogrammet för brottsoffer omfattar samtliga brottsoffer.

Frågan om inrättandet av en brottsofferombudsman har övervägts i betänkandet En översyn av Brottssoffermyndigheten (SOU 2004:61). Utredningen gjorde bedömningen att det inte bör inrättas någon särskild brottsofferombudsman, bl.a. därför att Brottssoffermyndigheten redan har många av de uppgifter som skulle vara aktuella för en sådan ombudsman, såsom att ta till vara brottsoffers rättigheter, behov och intressen och att följa upp och bevaka deras situation i olika sammanhang.

Brottsoffermyndigheten fick under 2007 (skr. 2007/08:39) i uppdrag av regeringen att utforma och genomföra ett utbildningsprogram med syfte att öka kunskaperna om sexualbrottsoffer och förbättra bemötandet av dessa brottsoffer i samband med polisanmälan, förundersökning och rättegång. I uppdraget påpekades att utbildningsprogrammet särskilt skulle fokusera på att öka kunskapen om sexualbrottsutsatta barns särskilda utsatthet och behov. Brottsoffermyndigheten har genomfört uppdraget och under 2009 publicerat en redovisning av uppdraget (Utbildningsprogram för bättre bemötande av sexualbrottsoffer i rättsväsendet). För att underlätta myndigheternas fortsatta utbildningsinsatser har Brottsoffermyndigheten inom ramen för uppdraget påbörjat ett arbete med att utveckla ett webbaserat utbildningsmaterial om bemötande av sexualbrottsoffer. Myndigheten konstaterar att den gemensamma utbildningen har fallit mycket väl ut.

Utskottets ställningstagande

Brottsoffermyndighetens övergripande mål är att främja brottsoffers rättigheter, intressen och behov. Som framgår ovan ansvarade länsstyrelsen fram t.o.m. den 31 december 2009 för tillsyn och uppföljning av socialnämndens insatser. Från och med den 1 januari 2010 tar Socialstyrelsen över tillsynen. Utskottet finner inte skäl att ge Brottsoffermyndigheten i uppdrag att se över hur kommunerna lever upp till sitt ansvar när det gäller brottsutsatta och avstyrker därmed bifall till motion Ju337 yrkande 17.

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare behandlat motioner om inrättande av en brottsofferombudsman, senast i betänkande 2005/06:JuU18. Utskottet avstyrkte då bifall till motionen, eftersom utskottet inte – på samma sätt som vid prövning av tidigare yrkande med liknande innehåll – såg något behov av ytterligare åtgärder. Detta bl.a. mot bakgrund av de åtgärder som vidtagits på området. När det gäller Brottsoffermyndighetens arbete kan bl.a. nämnas det utbildningsprogram för bättre bemötande av sexualbrottsoffer i rättsväsendet som myndigheten genomfört på uppdrag av regeringen och som, enligt vad Brottsoffermyndigheten konstaterar, fallit mycket väl ut. Utskottet vidhåller denna sin uppfattning och avstyrker bifall till motion Ju416.

Utskottet finner inte i nuläget skäl för ett initiativ med den innebörd som efterfrågas i motion Ju427 yrkande 23 och avstyrker bifall till yrkandet. I sammanhanget kan pekas på de nationella riktlinjer för samverkan kring barn som misstänks vara utsatta för brott som har utarbetats av Rikspolisstyrelsen, Åklagarmyndigheten, Rättsmedicinalverket och Socialstyrelsen på regeringens uppdrag.

Myndigheternas insatser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om tillkännagivande av närvaro av polis på sjukhus för att underlätta för brottsoffer att göra anmälan, ersättning till föräldrar till målsägande under 18 år och information till målsägande angående rätten att ta del av förundersökning.

Motioner

I motion Ju326 (m) efterfrågas närvaro av poliser på sjukhus för att underlätta för brottsoffer att göra anmälan.

I motion Ju359 (m) yrkande 1 begärs att föräldrar till målsägande under 18 år ska få ersättning för resor och förlorad arbetsförtjänst i samband med en rättegång. I yrkande 2, samma motion, anförs att en målsägande alltid ska få information om rätten att få ta del av sin egen förundersökning, oberoende av om målsäganden har en advokat eller inte.

Bakgrund

I budgetpropositionen för 2010 anför regeringen (prop. 2009/10:1, utg. omr. 4) bl.a. följande angående stöd till brottsoffer. Målet för verksamheten är att skadeverkningarna av brott ska minska. Ingen insats är dock viktigare för brottsoffren än att rättsväsendet lyckas med sina huvuduppgifter: att utreda brott, gripa misstänkta och döma de skyldiga. En viktig utgångspunkt för arbetet inom detta område är att uppmärksamma brottsoffers särskilda behov. Brottsoffer ska få ett gott bemötande och adekvat information genom hela rättskedjan. Alla myndigheter som kommer i kontakt med brottsoffer har ansvar för detta. God kunskap och återkommande utbildning om brottsoffers reaktioner och utsatta situation är en förutsättning liksom vikten av att ett bemötande av brottsoffer anpassas till individuella förutsättningar. Det är även angeläget att myndigheterna kan samverka kring gemensamma frågor och problem som berör brottsoffer. Brottsoffer ska kunna känna förtroende för rättsväsendets myndigheter.

I budgetpropositionen, angiven ovan, betonas även att det är av central betydelse att brottsoffer känner ett sådant förtroende för rättsväsendet att de anmäler att de utsatts för brott. I nämnda proposition anges vidare: Rättsprocessen upplevs av många brottsoffer som påfrestande. Rättsväsendets myndigheter måste därför informera brottsoffer om hur rättsprocessen går till och vad som sker i det enskilda ärendet. Brottsoffer ska även kunna få information om var det finns olika stöd- och hjälpinsatser. Den brottsofferportal som Brottsoffermyndigheten skapat är en bra källa till information för brottsoffer. Den webbaserade Rättegångsskolan som Brottsoffermyndigheten lanserade under 2008 utgör ytterligare ett exempel på en informa-

tionskälla som kan hjälpa vittnen och brottsoffer att klara av att medverka vid en rättegång. Rättegångsskolan har blivit flerfaldigt belönad såväl nationellt som internationellt.

Mer specifika bestämmelser om polisens och åklagarnas informationskyldighet gentemot brottsoffer finns i 13 a och 14 §§ förundersökningskungörelsen (1947:948). Reglerna är utformade så att viss information alltid ska lämnas till brottsoffer, medan annan information ska lämnas på offrets begäran. Genom ändringar som gjordes i 13 a § förundersökningskungörelsen 2001 förstärktes målsägandes rätt till information om rätts hjälp och om möjligheten att få hjälp från en stödperson, myndigheter och brottsofferorganisationer (SFS 2001:232).

Enligt 5 kap. 11 § socialtjänstlagen (2001:453) hör det till socialtjänstens uppgifter att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får hjälp och stöd.

När en målsägande eller ett vittne som inte fyllt 18 år kallas till ett sammanträde ska vårdnadshavaren underrättas om kallelsen om det inte finns särskilda skäl mot det (9 kap. 9 § rättegångsbalken). Det finns ingen bestämmelse som direkt ger vårdnadshavaren rätt till ersättning för det fall att han eller hon inställer sig till sammanträdet. Det förekommer dock att vårdnadshavare får ersättning enligt 8 § förordningen (1982:805) om ersättning av allmänna medel till vittnen m.m.

Utskottets ställningstagande

Utskottet, som vill peka på de åtgärder som vidtagits för att ge stöd åt brottsoffer, ser inte skäl att föreslå ett riksdagsinitiativ med den innebörd som efterfrågas i motion Ju326 eller i motion Ju359 yrkande 2. Utskottet avstyrker motionsyrkandena.

Utskottet har vid beredningen av 2008 års allmänna motioner avstyrkt bifall till en motion med liknande innehåll som Ju359 yrkande 1 (bet. 2008/09:JuU21). Utskottet vidhåller sin inställning och ser inte heller nu skäl att initiera en ändring av ersättningsreglerna vid inställelse till rättegång. Utskottet avstyrker därmed bifall till motionen.

Skadestånd och brottsskadeersättning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om tillkännagivande av översyn av regelverket för brottsskadeersättningar, omedelbar utbetalning av staten av utdömda skadestånd till brottsoffer, professionell hjälp till brottsoffer med att få ut tilldömda skadestånd, åläggande för lämplig myndighet att ansvara för att skadeståndet betalas ut och högre skadestånd till brottsoffer.

Motioner

I motion Ju295 (kd) yrkande 3 begärs en översyn av regelverket för brottsskadeersättningar. Motionären pekar på svårigheterna för brottsoffer att få ersättning i de fall där gärningsmannen är minderårig och skadestandsfrågan därför inte prövas i ett brottmål.

Flera motioner tar upp frågan om utbetalning av skadestånd till brottsoffer. I motion Ju345 (m) yrkande 2 anförs att det bör övervägas om staten genast bör betala ut utdömda skadestånd till brottsoffret och sedan kräva in pengarna från gärningsmannen. I motion Ju359 (m) yrkande 3 begärs att brottsoffer ska få professionell hjälp med att få ut tilldömda skadestånd. I motion Ju367 (s) anförs att det bör övervägas att ålägga lämplig myndighet ansvaret för att få skadestånd utbetalt i de fall den enskilde så önskar.

I motion Ju356 (m) efterfrågas högre skadestånd till brottsoffer.

Bakgrund

Den som har skadats till följd av brott kan kräva skadestånd av gärningsmannen. Vid sidan av detta finns även vissa möjligheter att av statsmedel få s.k. brottsskadeersättning. Förutsättningarna för utbetalning av brottsskadeersättning anges i brottsskadelagen (1978:413). Frågor om sådan ersättning prövas av Brottsoffermyndigheten. Om brottsskadeersättning betalas ut, inträder staten i den skadelidandes rätt till skadestånd.

Det är i första hand för personskador som brottsskadeersättning kan betalas ut. Om någon har blivit allvarligt kränkt genom ett brott, betalas ersättning också för den skada som kränkningen innebär. När storleken på ersättningen bestäms avräknas i stort sett all annan ersättning som den skadelidande kan ha rätt till.

Av Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer (skr. 2007/08:39) framgår att regeringen har för avsikt att under mandatperioden påbörja en översyn av brottsskadelagen. Översynen ska särskilt beakta om stödet är

tillräckligt för barn som tvingas leva med våld inom familjen. Därutöver avser regeringen att utvärdera om skyddet för dessa barn är tillräckligt starkt. Från Justitiedepartementet har inhämtats att denna intention kvarstår.

Brottsförebyggande rådet har, efter uppdrag från regeringen (Regleringsbrev för Brottsförebyggande rådet avseende budgetåret 2006), utkommit med rapporten Barn som begår brott (Rapport 2007:16). I rapporten uppmärksammas särskilt frågan om ersättning till brottsoffer i de fall där brottet är begånget av ett barn.

När en domstol dömer någon att betala skadestånd till ett brottsoffer ska Kronofogdemyndigheten underrättas. Myndigheten är därefter skyldig att fråga målsäganden om denne vill att skadeståndet ska drivas in. Om så är fallet ska myndigheten hjälpa målsäganden med ansökan om verkställighet och sedan undersöka om den dömde har några tillgångar att betala skadeståndet med (ur svar på skriftlig fråga 2008/09:680).

Regeringen har den 13 november 2008 (dir. 2008:138) beslutat att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att överväga förutsättningarna för att skapa ett särskilt system för frivillig betalning av skadestånd som dömts ut på grund av brott. I uppdraget ingår bl.a. att föreslå hur betalningen kan administreras av en betalningsförmedlande funktion och hur en sådan funktion kan organiseras. Utredningen har den 14 januari i år överlämnat betänkandet Lätt att göra rätt (SOU 2010:1). Betänkandet kommer att beredas inom Regeringskansliet.

Regeringen beslutade den 15 november 2007 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av de bestämmelser i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare, förkortad LUL, som avser brottsmisstänkta barn som inte fyllt 15 år vid tidpunkten för den brottsliga gärningen (dir. 2007:151). Utredningen, som antog namnet Barnbrottsutredningen, har i november 2008 lämnat betänkandet Barn som misstänks för brott (SOU 2008:111). Utredningen föreslår dels att brott där den misstänkte är under 15 år i högre utsträckning än i dag ska utredas av polis och åklagare, dels att de brottsutredande myndigheterna i viss utsträckning ska få befogenheter att med tvång drogtesta barn under 15 år som misstänks vara narkotikapåverkade. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringen har för avsikt att företa en översyn av brottskadlagen. Utskottet välkomnar denna översyn. Som nämnts ovan har Barnbrottsutredningen i sitt betänkande Barn som misstänks för brott (SOU 2008:111) bl.a. föreslagit att brott där den misstänkte är under 15 år i högre utsträckning än i dag ska utredas av polis och åklagare, vilket – om det genomförs – innebär att det blir lättare för brottsoffer att få ut ska-

destånd. Utskottet ser mot bakgrund av det anförda inte att det finns anledning att ställa sig bakom de riksdagsinitiativ som efterfrågas i motionerna Ju295 yrkande 3 och Ju345 yrkande 2.

Utskottet konstaterar att det med den ordning som gäller i dag är möjligt för brottsoffer att få hjälp av Kronofogdemyndigheten att driva in skadestånd. I betänkandet Lätt att göra rätt (SOU 2010:1) föreslår utredningen ett system för frivillig betalning av skadestånd. En sådan ordning avser att underlätta för de skadeståndsskyldiga som vill göra rätt för sig. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att det inte nu finns skäl för ett riksdagsinitiativ av den innebörd som efterfrågas i motion Ju359 yrkande 3. Utskottet finner inte heller skäl för att ställa sig bakom de riksdagsinitiativ som efterfrågas i motionerna Ju356 och Ju367.

Utskottet avstyrker bifall till ovan behandlade motioner.

Brottsofferfonden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om höjning av avgiften till Brottsofferfonden.

Motioner

I motionerna Ju295 (kd) yrkande 2 och Ju349 (kd) efterfrågas en höjning av avgiften till Brottsofferfonden från 500 kr till 1 000 kr.

Bakgrund

Av lagen (1994:419) om brottsofferfond framgår att den som döms för ett brott för vilket fängelse ingår i straffskalan ska åläggas att betala en avgift till Brottsofferfonden. Denna avgift anses utgöra särskild rättsverkan av brott. Avgiften till Brottsofferfonden, som är lika hög oavsett vilket brott den tilltalade har gjort sig skyldig till, är en obligatorisk följd av att den tilltalade döms för brottet, och frågan är inte föremål för någon närmare bedömning av rätten.

Lagen om brottsofferfonden trädde i kraft den 1 juli 1994. Avgiften var då bestämd till 300 kr. Avgiften höjdes till 500 kr genom en lagändring som trädde i kraft den 1 juli 1999.

I betänkandet Lätt att göra rätt (SOU 2010:1) föreslås bl.a. att avgiften till Brottsofferfonden höjs till 600 kr.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner i nuläget inte skäl att ställa sig bakom ett riksdagsinitiativ i frågan. Beredningen av betänkandet bör avvaktas och utskottet avstyrker mot denna bakgrund bifall till motionerna Ju295 yrkande 2 och Ju349.

Besöksförbud

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om möjlighet att meddela besöksförbud till skydd för juridiska personer och enheter.

Jämför reservation 3 (s, v, mp).

Motion

I motion Ju229 (s) efterfrågas besöksförbud till skydd för juridiska personer och enheter.

Utskottets ställningstagande

Enligt 1 § lagen (1988:688) om besöksförbud får förbud meddelas för en person att besöka eller på annat sätt ta kontakt med en annan person eller att följa efter denna person (besöksförbud). Någon möjlighet att meddela ett besöksförbud till skydd för juridiska personer och enheter föreligger inte i dag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser inte något skäl för ett riksdagsinitiativ av den innebörd som efterfrågas i motion Ju229 och avstyrker bifall till motionen.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som tar upp samma frågor eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden.

Jämför särskilda yttranden (s), (v) och (mp).

Utskottets ställningstagande

De i bilaga 2 upptagna motionsyrkandena överensstämmer helt eller i huvudsak med yrkanden som behandlats tidigare under valperioden. Dessa behandlades i betänkande 2008/09:JuU20 Våldsbrott och brottsoffer. Riksdagen avsåg motionsyrkandena. Utskottet ser ingen anledning att nu göra en annan bedömning.

Reservationer

- 1. Uppdrag till Brottsoffermyndigheten, punkt 1 (s, v, mp)**
av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Christer Adelsbo (s), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s) och Mehmet Kaplan (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ju337 yrkande 17.

Ställningstagande

Det naturliga borde vara att hela samhället har ett ansvar för att hjälpa brottsdrabbade. De rättsvårdande myndigheterna som polisen, åklagarna och domstolarna bär i dag en stor del av detta ansvar, men även sjukvården, skolan, arbetsplatserna och lokalsamhället i stort delar detta ansvar. Vidare har det vuxit fram ett hundratal lokala brottsofferjourer. En annan viktig frivilligorganisation, som tar ett mycket stort ansvar, är kvinnojourerna.

Det primära ansvaret för brottsdrabbade har dock socialnämnderna i enlighet med 5 kap. 11 § socialtjänstlagen. Hur socialtjänsten lever upp till detta ansvar ser av olika anledningar olika ut runt om i landet. Det finns tyvärr exempel där socialtjänsten inte alls lever upp till intentionerna i lagstiftningen.

Frågan om kommunernas ansvar för brottsdrabbade måste uppmärksammas mer. Brottsoffermyndigheten bör därför ges i uppdrag att ur ett helhetsperspektiv se över hur kommunerna lever upp till sitt ansvar när det gäller brottsdrabbade och att ge förslag till åtgärder.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

2. Handlingsprogram för hälso- och sjukvårdens omhändertagande av barn som fallit offer för sexuella övergrepp, punkt 3 (s, v, mp)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Christer Adelsbo (s), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s) och Mehmet Kaplan (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ju427 yrkande 23.

Ställningstagande

Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) har på regeringens uppdrag arbetat fram en handbok – Nationellt handlingsprogram för hälso- och sjukvårdens omhändertagande av offer för sexuella övergrepp. Syftet med uppdraget är att förbättra omhändertagandet av sexualbrottsoffer inom hälso- och sjukvården och att utarbeta rutiner för hur provtagning och dokumentation ska genomföras för att rättsväsendets beslutsunderlag ska bli så fullständigt och ändamålsenligt som möjligt.

Det är utöver omhändertagandet av den drabbade viktigt att det hos personal inom vården finns kunskap om hur man bör ställa frågan till patienter om huruvida de blivit utsatta för sexuellt våld. Därför omfattar det nationella programmet rekommendationer för hur dessa frågor ska ställas och hur svaren ska hanteras. Arbetet med implementering av handboken pågår för närvarande runt om i landet med stöd av NCK.

Med stöd av handboken och den påbörjade implementeringen förbättras nu förutsättningarna för att bemötande och omhändertagande av sexualbrottsoffer ska komma att förbättras. En begränsning är dock att handboken uttryckligen och endast behandlar hur vuxna sexualbrottsoffer kan omhändertas. Barn som sexualbrottsoffer berörs inte. Det är naturligtvis skillnad på hur ett gott och adekvat bemötande ser ut beroende på om det är barn eller vuxna som tas om hand. Det är förståeligt att det i det första skedet har begränsats till omhändertagande av en ålderskategori, i det här fallet vuxna. Behovet av en motsvarande handbok och ett handlingsprogram för barn som sexualbrottsoffer torde vara oomtvistat. Därför bör regeringen nu gå vidare och ge NCK i uppdrag att ta fram en motsvarande handbok och ett nationellt handlingsprogram för hälso- och sjukvårdens omhändertagande av barn som fallit offer för sexuella övergrepp.

3. Besöksförbud till skydd för juridiska personer eller enheter, punkt 10 (s, v, mp)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Christer Adelsbo (s), Lena Olsson (v), Kerstin Haglö (s) och Mehmet Kaplan (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ju229.

Ställningstagande

Dagens lag om besöksförbud kan endast användas när det gäller hot mot en eller flera individer. Det är inte juridiskt möjligt att utfärda besöksförbud till skydd för exempelvis ett företag eller en skola.

I september 2008 kom Stalkningsutredningen med sitt slutbetänkande Stalkning – ett allvarligt brott (SOU 2008:81). Utredningen föreslår en ny lag – lagen om kontaktförbud. Enligt förslaget ska kontaktförbud kunna förenas med förbud för förbudspersonen att vistas inom ett särskilt angivet område (tillträdesförbud) och kombineras med en elektronisk övervakning.

Vi menar att förslaget i utredningen är intressant, men problemet med hot mot juridiska personer och liknande juridiska enheter kvarstår. Det tas fortfarande för givet att hot riktas mot enskilda individer, inte mot företag, kommuner eller organisationer. Omfattningen av problemet är okänt, men det borde finnas flera fall där exempelvis en missnöjd kund vid upprepade tillfällen uppsöker ett företagskontor och är allmänt hotfull.

Vi anser därför att lagstiftningen snarast bör ses över i syfte att besöksförbud/tillträdesförbud ska kunna meddelas även vid hot mot juridiska personer eller enheter.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

Särskilda yttranden

1. Motioner som bereds förenklat, punkt 6 (s)

Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Christer Adelsbo (s) och Kerstin Haglö (s) anför:

Utskottet har genom förenklad beredning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. Då det gäller motionsförslagen hänvisar vi till tidigare ställningstagande av de socialdemokratiska företrädarna i motsvarande frågor i betänkande 2008/09:JuU20. Vi vidhåller de synpunkter som framförts i de sammanhangen men avstår från att i förekommande fall på nytt ge uttryck för avvikande uppfattningar i en reservation.

2. Motioner som bereds förenklat, punkt 6 (v)

Lena Olsson (v) anför:

Utskottet har genom förenklad beredning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. Då det gäller motionsförslagen hänvisar jag till tidigare ställningstagande av Vänsterpartiets företrädare i motsvarande frågor i betänkande 2008/09:JuU20. Jag vidhåller de synpunkter som framförts i de sammanhangen men avstår från att i förekommande fall på nytt ge uttryck för avvikande uppfattningar i en reservation.

3. Motioner som bereds förenklat, punkt 6 (mp)

Mehmet Kaplan (mp) anför:

Utskottet har genom förenklad beredning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. Då det gäller motionsförslagen hänvisar jag till tidigare ställningstagande av Miljöpartiets företrädare i motsvarande frågor i betänkande 2008/09:JuU20. Jag vidhåller de synpunkter som framförts i de sammanhangen men avstår från att i förekommande fall på nytt ge uttryck för avvikande uppfattningar i en reservation.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2009

2009/10:Ju229 av Fredrik Lundh (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om besöksförbud till skydd för juridiska personer och enheter.

2009/10:Ju283 av Bodil Ceballos m.fl. (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en oberoende granskningskommission om våldtäkter.

2009/10:Ju295 av Else-Marie Lindgren (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av en uppföljning och utvärdering av Rikspolisstyrelsens nationella handlingsplan.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över avgiften till Brottsofferfonden.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över regelverket för brottskadeersättningar.

2009/10:Ju325 av Bertil Kjellberg och Magdalena Andersson (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skadeersättning till brottsoffer.

2009/10:Ju326 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om polisnärvaro på sjukhus för att underlätta för brottsoffer att göra en anmälan omgående.

2009/10:Ju337 av Lars Ohly m.fl. (v):

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Brottsoffermyndigheten bör ges i uppdrag att se över hur kommunerna lever upp till sitt ansvar när det gäller brottsutsatta och ge förslag till åtgärder.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med förslag till förbättringar när det gäller målsägarbiträden.

2009/10:Ju345 av Andreas Norlén (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Brottsoffermyndigheten bör vara skyldig att som brottsskadeersättning utbetala sakprövade skadestånd för personskada och kränkning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att omedelbar utbetalning av skadestånd till brottsoffer bör övervägas.

2009/10:Ju349 av Yvonne Andersson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om avgiften till Brottsofferfonden.

2009/10:Ju356 av Hillevi Engström och Karin Enström (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om högre skadestånd till brottsoffer.

2009/10:Ju359 av Jessica Polfjärd och Staffan Anger (båda m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att även föräldrar till målsägande under 18 år ska kunna få ersättning för resor och förlorad arbetstid i samband med en rättegång.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att målsägande alltid ska få information om att de har rätt att få ta del av sin egen förundersökning, oberoende av om de har en advokat eller ej.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett brottsoffer ska få professionell hjälp med att få ut sitt tilldömda skadestånd.

2009/10:Ju367 av Tomas Eneroth (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ansvaret för utkrävande av skadestånd.

2009/10:Ju373 av Agneta Berliner (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en oberoende och nationell granskningskommission för våldtäktsärenden.

2009/10:Ju416 av Annelie Enochson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta en tjänst som brottsofferombudsman.

2009/10:Ju427 av Thomas Bodström m.fl. (s):

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett nationellt handlingsprogram för barn som sexualbrottsoffer.

2009/10:A443 av Birgitta Ohlsson m.fl. (fp):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om polisens information till brottsoffer som utsätts för hatbrott på grund av sin sexuella läggning eller könsidentitet.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 11

Motion	Motionärer	Yrkanden
11. Motioner som bereds förenklad		
2009/10:Ju283	Bodil Ceballos m.fl. (mp)	
2009/10:Ju295	Else-Marie Lindgren (kd)	1
2009/10:Ju325	Bertil Kjellberg och Magdalena Andersson (båda m)	
2009/10:Ju337	Lars Ohly m.fl. (v)	18
2009/10:Ju345	Andreas Norlén (m)	1
2009/10:Ju373	Agneta Berliner (fp)	
2009/10:A443	Birgitta Ohlsson m.fl. (fp)	16